

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT FOREIGN
IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING
DAILY NEWSPAPER

NO. 227

CLEVELAND, OHIO, TUESDAY MORNING, SEPTEMBER 27TH, 1932

LETO XXXIV — VOL. XXXIV

Zanimive vesti iz življenja naših ljudi po ameriških naselbinah

Dne 10. septembra so našli v gozdu v bližini Kingston, West Virginia, truplo rojaka John Dolea, katerega so pogrešali že več dni. Zdravnik je ugotovil, da je bil zelo potrjen zaradi slabega zdravlja. Ranjki je bil med rojaki, kot tudi med Amerikanci, zelo priljubljen.

V Milwaukee, Wis., je umrl rojak Matija Weber, star 63 let. Bolehal je dve leti. V Ameriki je bival nad 30 let. Zapuščena soproga in dve hčeri, Elizabeth Klančnik in Ursula Fortune. Istotam je preminul mladenič Emil Kušljan, star komaj 25 let. Njegova mati Ana živi v stari domovini.

V visoki starosti 77 let je preminula na Willard, Wisconsin, rojakinja Marija Dragoš, rojena Grdešič, doma iz Čudnega sela, fara Črnomelj. Ranjka je bila dvakrat poročena in zapuščala poleg moža eno hčer Ano, omoženca Verščaj, in dva sina, Math Kramarich in Keewatin, Minn. in Joseph Kramarich v Detroitu, ter 15 vnukov in tri pravnuke.

24. septembra je minulo 40 let, odkar je začel izhajati v New Yorku "Glas Naroda," kateri čerjavo se je ustanovil tedaj mlad slovenski naseljenec, Mr. Frank Sakser.

Slovenski tednik "Svoboda," ki izhaja v Chicagi, je dobil novega urednika v osebi Mr. Leo Medena. Dosedanji urednik Andrew Kobal, ki živi že več časa v New Yorku, kjer je profesor na vseučilišču in obenem študira, naznanja, da je resigniral radi težkoč urejevanja v drugem mestu, ostal pa bo še nadalje sotrudenik.

Rev. L. F. Klopčič, župnik slovenske fare v Calumetu, Michigan, se je moral podvreči operaciji na slepem črevesu.

V raznih slovenskih časopisih smo čitali pretekli teden ravno 14 dopisov iz reznih ameriških naselbin, v katerih dopisih se poročajo sledeče: Mize so bile obložene s prvovrstnimi jedili, za suha grla so pa bile steklenice vseh kalibrov... Tako se godi danes po Ameriki v časih depresije in po hibernaciji!

V Brooklynu je padla pred vlak podzemeljske železnice 24 letna Stefanija Rozman. Koles je ji je odrezalo levo nogo nad kolenom in stopalo na desni nogi. Zdravniki imajo malo upanja, da bi okrevala.

Spi 224 dni

Oak Park, Illinois, 26. septembra. Lepa Patricia McGuire, 19 let stara, spi že 224 dni neprestano. Edino znamenje, da je živa, je, ko premakne trepalnice na oči ali če se premakne v postelji. V sedmih mesecih še ni nikogar spoznala, ni spregovorila ene same besede in leži skoro kot mrtva. Vlegla se je 15. februarja in potem ni več vstala. Zdravniki so poskušali že vsakovrstna vbrizgavanja, serume in zdravila, toda doslej je bilo vse zaman.

Listnica uredništva

Naročnik. Pišete nam, da poznate "butlegerja," ki dela izvrstne business. Vprašujete nas, če bi ga "naznanili." Mi vas pa vprašamo, če ga vi kdaj "poženete" po grlu. Ne želi svojemu bližnjemu, kar si sam ne želi!

Republikanci, demokrati so prazne steklenice, pravi socialist Thomas

Madison, Wisconsin, 26. septembra. Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika, se je izjavil v govoru v tem mestu, da sta tako demokratska kot republikanska stranka podobni steklenicam z različnimi napisi, v katerih pa ni nobenega zdravila za današnje čase. Glede demokratov se je Thomas izjavil: "Težko mi je povedati, kaj želi ljubeznjivi Roosevelt od demokratske stranke. Najbrž hočejo imeti urade. Značilno je geslo demokratov: 'I-a! Mi smo zopet tu!' Predstavljajte si stranko, ki si v tej tragediji izbere tako geslo! Toda demokracija si letos zedinjena na severu in jugu, na zapadu in na vzhodu, radikalni in konservativni. In če pridejo demokrati na krmilo vlade bodo dobili farmarijo korist radi znižanega tarifa, ne da bi jim kdo sugestiral ali nasvetoval nad-produkcijo. Demokracija bodo kaj storili za srebro, obdržali pa bodo tudi zlato valuto. Za železnice se bodo pobrigali in skrbeli, da ostanejo plače po 20 procentov znižanja. Kakšno vodstvo je to v tej kritični uri za ameriški narod!" In glede Hooverja se je Thomas izjavil: "Izven sovjetske vlade ni še noben človek na svetu postavil toliko businessa v vlado kot ga je Hoover. Danes dobivajo pod Hooverjem bogatini podporo, delavci pa lakoto. Hoover je prepričan, da če bo business uspeval, bo tudi delavec in farmer. Kako pametna je ta ideja, zna danes vsak povprečni Amerikane, ki živi v današnji krizi. To ogromno bogastvo naroda Amerike, z odtisnimi lastniki in nešteto masinerijo bi moralo postati last delavskega naroda, ki ima mišičaste roke in misleče možgane. Navprasanje, če misli socializem zapleniti privatno lastnino, je Thomas odgovoril, da je to "podvrženo razmeram časa."

Važna seja

V sredo, 28. sept. ob 8. uri zvečer se vrši redna seja Jugoslov. Progresivnega kluba v Slov. društvenem domu na Recher Ave. Na tej seji se bo oglašil tudi John O. McWilliams, demokratični kandidat za okrajnega inženirja. Omenjeni je že mnogim našim rojakom pomagal v tej deželici s tem, da jim je preskrbelo delo. Mnogo Slovencev dela za njega. Vabljeni so člani kluba, prijatelji in ostali državljani v Euclidu, da se gotovo udeležijo te seje.

Peta obletnica

V sredo, 28. septembra, se bo ob 8. uri zjutraj brala sv. maša za pokojnim Louis Ponikvarjem, v cerkvi sv. Pavla na 40. cesti, ob priliki pete obletnice njegove smrti. Prijatelji in znanci so vabljeni, da se udeležijo v obilnem številu.

Nocoj demokratska seja

Člani in članice Slovenskega ženskega in moškega demokratskega kluba 32. varde so prošeni, da se gotovo udeležijo skupne seje danes zvečer ob 8. uri na 16011 Waterloo Rd. Seja je zelo važna. — Odbor.

St. Clair Rifle klub

V sredo, 28. septembra se vrši izredna seja St. Clair Rifle kluba. Seja se vrši pri John Novaku, 20681 Miller Ave. ob 7:30 zvečer. Vsi člani naj pridejo.

Maurice Maschke joka na zatožnem stolu.

Včeraj se je končno začela obravnava države Ohio proti Bernsteinu, Maschketu, Finklu, Felsmanu, Backermanu in drugim, ki so obtoženi od države, da so poneverili iz davčne blagajne v Clevelandu \$177,000 ali več. Trije sodniki so bili na svojih mestih, ko se je dvignil stari in častitljivi državni pravdnik Lighley, ki je začel z resnim in neizprosnim glasom naštevati dogodek za dogodkom, kakor se je po njegovem mnenju odigral v davčnem uradu, ko je zgignjal tisoč za tisočkom, in kot bo s pričami dokazal pozneje.

Nemirno je sedel Maschke, vodja republikancev, na stolu za svojimi zagovorniki, ko je državni pravdnik Lighley dejal: "On, Maschke, je dajal povelja in drugi so storili natančno, kar jim je on ukazal!" Tedaj je Maschke planil kvišku in zakričal napram državnemu pravdniku: "Vi ste lažnik!"

Toda Lighley je neizprosnost nadaljeval: "Med republikanci je nastala panika v letu 1928, ki se je začela v novembru mesecu, in začeli so plačevati denar nazaj, katerega so odnesli iz davčne blagajne. In koga so se bali? Nobenih državnih nadzornikov, nobenih komisarjev. Pravi vzrok panike med republikanci je bilo dejstvo, da je narod zvolil pri volitvah novega prosekutorja, o katerem so vedeli, da je pošten in neizprosen. Ta prosekutor je bil Miller, in kakor hitro je bil Miller izvoljen, so začeli plačevati ukradeni denar nazaj!"

Prosekutor Lighley je dejal, da bo pozneje dokazal, da je znašel primanjkljaj v davčni blagajni v oktobru, 1929, svoto \$600,000, in kakor hitro je bil Miller izvoljen prosekutorjem, je nastal strah med tatovi in začeli so vračati denar. Bernstein, tedaj prva glava davčnega urada, je imel tajen predal v ogromni blagajni davčnega urada, in primanjkljaj se je pokrival z rabo tega tajnega predala. Zagovorniki obtožencev se izgovarjajo, da je Charles Bernstein plačeval davke s slabimi čeki. Toda lahko se je izgovarjati na mrtvega človeka, toda on, prosekutor, bo dokazal, da je bil primanjkljaj \$177,000, a je nastal radi tatvine, ne pa radi slabih čekov mrtvega človeka!

Še nekaj pojasnil glede mošta in grozdja

"Ameriška Domovina" je bil prvi časopis v Clevelandu, ki je prinesel točno in zanesljivo poročila glede novega davka na mošt in stiskalnice grozdja. Ker pa nas je te dni vprašalo še več rojakov za nadaljnja pojasnila, smo se informirali in zvedeli sledeče: Kdor stiska grozdje za svojo domačo uporabo, mu ni treba registrirati svoje preše. Kdokoli pa stiska grozdje za koga drugega, poleg domačih potreb, ta mora svojo stiskalnico registrirati. Registrira se lahko do 1. oktobra v našem uradu, ali pa v zveznem uradu za poštno, soba št. 260, glavno pošno poslopje, Cleveland. Po 1. oktobru ne morete več registrirati svojih preš v našem uradu, pač pa morate iti v mesto. Registrirajo v našem uradu tudi oni, ki so izven Clevelanda, sploh vsi, ki v severnem delu države Ohio spadajo v področje zveznih uradov v Clevelandu. Kdokoli stiska grozdje za svojo uporabo, mu ni treba plačati davka. Nadalje, ako vi kupite grozdje in ga izročite drugemu, da ga stisne za vas, ni treba plačati davka. Če pa vi kupite mošt, tedaj mora biti plačan davek 5c od galone, in sicer plača davek oni, ki ima stiskalnico. Upamo, da je to dovolj razumljivo za vse in se boste znali ravnanati.

stein, tedaj prva glava davčnega urada, je imel tajen predal v ogromni blagajni davčnega urada, in primanjkljaj se je pokrival z rabo tega tajnega predala. Zagovorniki obtožencev se izgovarjajo, da je Charles Bernstein plačeval davke s slabimi čeki. Toda lahko se je izgovarjati na mrtvega človeka, toda on, prosekutor, bo dokazal, da je bil primanjkljaj \$177,000, a je nastal radi tatvine, ne pa radi slabih čekov mrtvega človeka!

"In če je Charles Bernstein v resnici dal \$177,000 v slabih čekih v blagajno, zakaj pa tatovi niso vrnili samo teh \$177,000, pa so poleg tega dali v blagajno še \$70,000? Zakaj? Zato, ker je bil denar ukraden!"

Maurice Maschketu je postal po teh besedah tako vroče, da si je zaporedoma brisal čelo, in celo solze so mu prišle v oči, da jih je moral brisati z robcem. Toda neusmiljeno je prosekutor govoril naprej:

"Maschketu je bilo znano, da je Bernstein, kot prvi uradnik v davčnem uradu, bil prekradek z računi, da je denar manjkal, in kljub temu je Maschke, kot glavni republikanec, silil, da se Bernstein poviša v službi in se ga naredi za okrajnega blagajnika!"

Z prosekutorjem je govoril zagovornik Maschketu, Luther Day, ki je dejal med drugim: "Pozivljem državnega prosekutorja, da dokaže, da je mogoče, da bi Maschke, potem ko je živel 60 let v tem mestu in vršil odgovorno delo, da bi padel tako nizko, da bi šel in se udeležil tatvine davčnega denarja. Novembra meseca, 1928, je prišel k Maschketu njegov prijatelj Beckerman, in mu je povedal, da se nahaja Alex Bernstein, tedaj pomožni okrajni blagajnik, v škripih, ker je njegov prijatelj, Charles Rosenblatt, vplačal nekaj slabih čekov v blagajno. Rosenblatt je bil mrtve, in če bi prišli državni nadzorniki, bi bilo slabo za Alex Bernsteinu."

Japonska je naredila kupčijo s sovjetsko Rusijo

Moskva 26. septembra. Japonska, ki je svoje gasolinke in petrolejne potrebe dotedaj skoraj izključno kupovala od angleških in ameriških interesov, je pravkar naredila pogodbo s komunistično Rusijo, glasom katere bo od Rusije dobivala večino svojih potrebščin za petrolej in gasolin: Japonska se je zavezala, da kupi od Rusije 200,000 ton olja v gotovem času, in Rusija je ponudila Japonski izvanredno ugodne cene za nakup. To se smatra v ameriških krogih, kot veliki udarec Ameriki in za zblivanje ruskih in japonskih interesov. Sovjetska vlada je podpisala tozadevni kontrakt za rusko olje z neko privatno japonsko družbo, ki je podpirana od cesarske japonske vlade. Pogodba je bila včeraj podpisana in je veljavna za 5 let. Japonska importira letno 300,000 ton tujezemskega olja in petroleja. Večina tega blaga je dobivala Japonska sedaj od Standard Oil družbe iz Amerike ali pa od Shell interesov iz Anglije. Pred kratkim je komunistična vlada sklenila tudi pogodbo s privatnimi kapitalisti v Franciji, glasom katerega se kapitalisti zavežejo, da vzamejo od Rusije v prihodnjih petih letih 10,000,000 ton petroleja.

kaj slabih čekov v blagajno. Rosenblatt je bil mrtve, in če bi prišli državni nadzorniki, bi bilo slabo za Alex Bernsteinu."

Maschke je tedaj vprašal Beckermana, če misli, da je Bernstein kaj poneveril iz blagajne, in Beckerman je odgovoril: "O tem prav ničesar ne vem," narkar je Maschke nasvetoval, naj vdeva mrtvega Rosenblatta skrbni za slabe čeke, toda vдова ni hotela. Končno se je Maschke dal pregovoriti, da je podpisal noto za \$120,000, da je Bernstein denar lahko vplačal v blagajno. In zakaj je Maschke to storil? Je vprašal zagovornik Day. Za to, ker je bil star prijatelj Bernsteinu, ker mu je bilo hudo, če se nahaja Bernstein v škripih. In kdaj je bilo prijateljstvo še zločin?

Ob istem času, ko je prosekutor Lighley napadal obtožence na sodniji, se je tudi zvedelo, da se je Maschke odpovedal vodstvu republikanske stranke, in to v času, ko je vodstvo najbolj potrebno, pred volitvami. Prosekutor Lighley je izjavil, da obravnava, ki se sedaj vrši, ni političnega značaja, da obtožena ni republikanska stranka, kakor ni bila pri slični obravnavi v New Yorku obtožena demokratska stranka. Državni pravdnik bo le dokažal, da je bil primanjkljaj v davčni blagajni, da je bil denar ukraden, in da so ga obtoženci plačevali nazaj v blagajno, toda ne vsega. Postava pravi, da kdorkoli rabi javni denar za katerekoli drugi namen, kot za kar je bil postavno določen, je slepar, in cstanje slepar, tudi če vrne ukradeni denar.

Dočim je bil ponedeljek namenjen samo govorom, pa pridejo danes na dan dokazovanja. Prosekutor bo pokazal, da obtoženci niso tako jagnjeta, kot jih silijo kajozagovorniki, a slednji bodo skušali dokazati, da "dokazi," katere ima državni pravdnik, ne držijo.

Operni pevec g. Šubelj v gostih Mrs. Rooseveltove

New York. — Iz New Yorka se nam poroča, da se je zedno sredo, 21. septembra, mudila v New Yorku Mrs. Franklin D. Roosevelt, soproga guvernerja države New York in predsedniškega kandidata demokratske stranke. Kot je mogoče mnogim znano, uči soproga newyorškega guvernerja v znani Todhunter šoli glasbo. Mr. Šubelj je pel v njeni znameniti šoli letos meseca januarja. Mrs. Roosevelt je povedala o odličnih pevskih lastnostih g. Šublja raznim ameriškim organizacijam, ki so posredovale, da je naš narodni pevec nastopil večkrat pred odlično in obširno ameriško publiko. Zadnje sredo je g. Šubelj bil telefonično poklican k Mrs. Roosevelt, s katero se je razgovarjal 20 minut. Mrs. Roosevelt se je zelo zanimala za slovensko glasbo in za naše Slovence. Rekla je, da bo gledala nato, da bo pel Mr. Šubelj v prihodnjem letu v — Beli hiši. Odličnemu našemu pevku, ki je ponesel slovenske pesmi po širni Ameriki, želimo še več uspeha v bodočnosti.

Avto žrtve

V Clevelandu je bilo letos od avtomobilov že 141 oseb ubitih. Preteklo nedeljo so bile od avtov ubite tri osebe.

Dve skupini ustvarjeni z namenom, da se razcepi republikanska stranka

Washington, 26. septembra. Danes se je v New Yorku kot v Washingtonu razglasilo, da sta se ustvarili dve narodni organizaciji med Amerikanci, in sicer iz vrst republikancev. Namen teh organizacij je razcepiti republikansko stranko in agitirati za demokratskega kandidata — Roosevelta. Nekaj enakega se je zgodilo v letu 1912, ko so se razcepili republikanci v dve stranki, in je bil demokrat Wilson zvoljen predsednikom. V teh novih političnih skupinah se nahajajo izraziti Amerikanci, ki imajo med narodom velik vpliv. Združene so neodvisne in napredne skupine. Značilno je dejstvo, da je obljubil republikanski senator Norris iz Nebraske, ki se šteje v Ameriki med največje napredne voditelje v republikanski stranki, da bo šel na pot od vzhoda do zapada in bo govoril v prid demokrata Roosevelta. Norris ima zlasti mnogo pristašev med farmarji. Se večje začudenje pa je vzbudilo naznanilo znanega pisatelja Richarda Washburn Childa, ki je bil ameriški poslanik v Italiji pod Hardingom in Coolidgeom, in o katerem se je mislilo, da je eden najbolj vnetih pristašev Hooverja. Child je dal razumeti, da je ustanovil stranko republikancev, ki bodo agitirali za demokrata Roosevelta. Organizacija si je vzela za geslo sledeče: "Kar Amerika potrebuje je nov Roosevelt v Beli hiši."

Rabelj toži

Varšava, 26. septembra. Rabelj poljske republike se je danes pritožil, češ, da ni dovolj plačan od države, ali pa nečejo sodnije obsojiti dovolj ljudi v smrt. Rabelj dobi za vsako uradno usmrtilcev \$15.00 plače, in letos je obesil šele 80 ljudi. Nedavno tega, piše rabelj v svoji pritožbi na vlado, mu je vlada zaplenila pčistvo, ker ni plačal davkov, in kako more plačati davke, ko pa ni ljudi, katere bi sicer rad obesil, toda mu jih sodnije ne pošljejo. 80 ljudi obesiti v devetih mesecih, to je premalo za življenje poljskega rablja.

Grozdje in toča

Prof. ekonomije na Detroit univerzi, dr. Wm. B. Shattuck, ki je imel te dni predavanje v Clevelandu, se je izjavil med drugim o vplivu toče na grozdje. Mr. Shattuck je trdil, da toča grozdje sicer pobije, toda kar ga cstanje, je veliko bolj sočno in bogato na sladkorju, kot pa drugo grozdje. Toča ali pa vsako neurje povzroči, da grozdje hitreje plemeni in dobiva več sladkornih kemikalij v jagode, kot v normalnih razmerah. Razven direktno udarjenih jagod od toče, je grozdje mnogo sladkeje in uporabne za pijačo.

Dobili delo

Iz Newark, Ohio, se poroča, da je tamošnja tovarna za peči, The Wehrle Stove Co. poklicala sto delavcev nazaj na delo, in tovarna za izdelovanje stekla pa 400.

Sodnik Vickery umrl

Starosta clevelandskih sodnikov, 72 letni Willis Vickery, je včeraj nagloma preminul. Bil je poznan tudi mnogim Slovcem.

* Ameriška trgovska zbornica se je izjavila za 40 urni delovnik.

Da si država prihrani denar, je governor odpustil kaznence iz zaporov

Baton Rouge, Louisiana, 26. septembra. Governor države Louisiane je odločil, da se mora izpustiti iz državnih zaporov v Louisiani stotine kaznencev in zločincev, rekoč, da država nima denarja, da bi podpirala v hrano in streho brezposelne zločince. Governor pravi sicer, da je med kaznenci precej ljudi, ki ne bi smeli na presto, toda večina jih je siromakov, ki niso povzročili nevarnih zločinov in se jih brez skrbi lahko spusti v javnost. Glavna stvar pa je, kar država nima denarja, da bi plačevala za prehrano zločincev, torej je bolje, da se jih izpusti. Zlasti pa bodo spustili iz zaporov vse kršilce prohibicijskih postav, ker se danes smatra, da so to večinoma dobri državljani, ki nikdar niso imeli zločinskega značaja. Pričakuje se, da bo odpuščenih iz državnih zaporov približno 700 jetnikov, ki veljajo državo vsak dan \$1.50 za posameznega zločinca ali jetnika.

Maschke je odstopil

Maurice Maschke, vodja republikanske stranke v Clevelandu tekem zadnjih 25 let, je včeraj presenetil svoje pristaše, ko je naznanil, da se odpoveduje vodstvu stranke. V posebnem pismu na eksekutivni odbor stranke je Maschke naznanil, da je preveč zrcpčen s sodnijsko obravnavo, ki bo prepozno gotova, da bi se mogel aktivno udeležiti volivnega gibanja. Misli je, da bo kot danes ali jutri obravnava že končana, toda se je šele dobro pričela. Maschke je zano z drugimi republikanci obtožen od velike porote, da je vzel ali pomagati vzeti iz davčne blagajne svoto \$177,000. Republikanci v Clevelandu so radi Maschketu v veliki zadregi, ker nimajo primerne naslednika za njega. Prvič v 25. letih bo, odkar Maschke ne bo vodil politične kampanje v Clevelandu.

Mestni stadion

Državni nadzorniki so te dni dognali v Clevelandu, da je mestna uprava za novi mestni stadion plačala preveč svoto \$215,423. To je naredila še mestna uprava, ki je bila na krmilu, predno je dospel župan Miller do vlade. Državni nadzorniki trdijo, da se je pri stadionu "skrajno lahkomišelnost in celo zločinsko gospodarijo." Ko je župan Miller dobil report državnih nadzornikov v roke, je nemudoma naročil direktorju postav, da vloži tožbo proti vsem onim, ki so krivično dobili denar od mesta, brez ozira h kateri stranki spadajo.

Se je bal žene

James Hoag je povedal policiji, da je bil v bližini svojega doma okreden za \$11,000 od nepoznatih banditov. Včeraj se je pa skesal in pojasnil, da ni bil okraden, pač pa je denar zgubil pri kartah, in ker se je bal ženi povedati, si je zamislil zgodbo o banditih.

Razdajanje plakatov

Mestna zbornica je dobila včeraj predlog, glasom katerega je prepovedano razdajati plakate po cestah, razven časopis in kampanjske literature. Kazen je odločena od \$5.00 do \$25.00.

Dobro grozdje

V ponedeljek nas je posejil prijatelj John Pintar iz Geneve, ki nam je prinesel košaro izvrstnega grozdja v poskušnjo. Prav dobra kaplja bo to!

"AMERIŠKA DOMOVINA"

(AMERICAN HOME)

SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER
Published daily except Sundays and Holidays

NAROČNINA:

Za Ameriko in Kanado na leto \$5.50. Za Cleveland, po pošti, celo leto \$7.00.
Za Ameriko in Kanado, pol leta \$3.00. Za Cleveland, po pošti, pol leta \$3.50.
Za Cleveland po raznašalcih: celo leto \$5.50; pol leta \$3.00; četrt \$1.75.
Za Evropo, celo leto \$8.00; pol leta \$4.00; za četrt leta \$2.50.
Posamezna številka 3 cente.

Vsa pisma, dopise in denarne pošiljave naslovite: Ameriška Domovina,
6117 St. Clair Ave., Cleveland, O. Tel. Henderson 0628

JAMES DEBEVEC and LOUIS J. PIRC, Editors and Publishers.

Entered as second class matter January 5th, 1909, at the Post Office
at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3d, 1879.

83

No. 227, Tue., Sept. 27th, 1932

Registracija in glasovanje

Glasom ljudskega štetja, ki se je vršilo leta 1930 je bilo v Zedinjenih državah 7,627,000 naturaliziranih državljanov, to je oseb, ki so bile rojene v tujini in so tu pozneje dobile državljanstvo. Nadalje je bilo v Zedinjenih državah 1,218,000 oseb s prvimi papirji. Na podlagi teh števil se lahko reče, da bo novembra meseca najmanj 8,000,000 tujerodnih oseb volilo predsednika Zedinjenih držav.

Ameriško državljanstvo je sicer najbolj bistvena zahteva za volivno pravico. Edina država, v kateri lahko tudi oni s prvim papirjem volijo, je država Arkansas. Toda mnoge druge države stavijo še druge pogoje, da se sme izvrševati volivna pravica. Ustava Zedinjenih držav je namreč pripustila posameznim državam, da predpišejo, kdo je kvalificiran za volitev, kdo ne. Zato je pa v skoro sleherni državi drugačna postava glede volitev.

Eno je gotovo, da mora biti državljan star 21 let, predno je opravičen oddati svoj glas. Nadalje predpisujejo vse države gotovo dobo bivanja v državi, oziroma v dotičnem volivnem okraju. Država New York na primer zahteva da mora volivec stanovati eno leto v državi, v okraju štiri mesece in v istem volivnem okraju pa vsaj trideset dni. Enako postavbo ima tudi država Ohio, nadalje Illinois, Pennsylvania, New Jersey in Massachusetts. Države Alabama, Louisiana, Mississippi, Rhode Island in South Carolina pa zahtevajo dve leti bivanja v državi, kdor hoče voliti. Zopet pa imamo države, kot Indiana, Michigan in Minnesota, kjer državljan lahko biva samo šest mesecev in ima že volivno pravico v dotični državi.

Poleg tega pa imamo v enaindvajsetih državah še druge omejitve volivne pravice. V mnogih državah se zahteva, da mora znati volivec čitati in pisati, ali pa vsaj čitati angleški jezik. Države Connecticut, Mississippi, Virginia in Wyoming so sprejele postavbo, da mora volivec znati čitati. Sedemnajst drugih držav pa ima postavbo, glasom katere morajo novi volivci znati pisati. Taksi novi volivci morajo najprej prestati posebno skušnjo. V vseh državah so osebe, obsojene radi težkih zločinov, občinski reveži in umobolni izključeni od izvrševanja volivne pravice. Nekatere države so odvzele onim, ki stavijo na volitve, volivno pravico, kakor tudi onim, ki so se pregrešili proti volivnim postavbam. V državah Georgia in New Hampshire ne smejo voliti oni, ki so zaostali s plačili davkov.

V skoro vseh državah je neke vrste registracija za vse volivce. Vzrok registracije je, da se ugotovi volivna upravičenost vsakega volivca in se tako prepreči zloraba volitve. Ako se volivec tekom predpisane dobe registrira, ima volivno pravico, ako se ne, ne more voliti. Volilec se mora vpisati v volivno listo pred volivnim dnem.

Na dan volitve se volivec poda na volišče v svojem okraju. V mestih imajo ponekod svoje lastne volivne kočice, zopet drugje najamejo šolske prostore, razne trgovine za volivne lokale. Ko se volivni uradniki prepričajo, da je volivec upravičen do volitve s tem, da pogledajo v volivni ime-nik, nakar dobi volivec v roke volivne listke, potem ko je podpisal svoje ime v znamenje, da je volil. V ozadju volivne kočice ali trgovine, kjer se vrši volitev, je prostor za volitev, kjer je vsakomur zagotovljena absolutna tajnost volitev. Ako se pokvari ena glasovnica, se lahko zahteva drugo. Ko volivec označi svoje mnenje na glasovnici, jo pregane in vrže v za to pripravljene skrinjice.

Danes imajo skoro vse države v Ameriki takozvani "avstralski sistem volitev." To je ena sama uradna glasovnica, na kateri so natisnjena imena kandidatov v koloni dotične stranke. Vsaka stranka ima svojo kolono. Nekoč je pa imela vsaka stranka svojo glasovnico, kar je prisililo državljana, da je volil kandidate samo ene stranke. Sedaj pa lahko glasuje državljan kar hoče in izbira med kandidati različnih strank.

V mnogih mestih so pa že uvedli volivne stroje pri volitvah. Ti stroji zagotavljajo večjo tajnost in avtomatično seštevajo glasove vsakega kandidata. Stroj je tako zgrajen, da je mogoče glasovati le za enega kandidata za dotični urad. Stroj deluje le, ako so vrata volivnega lokala zaprta.

Pričačuje se, da bo letos glasovalo najmanj 40,000,000 ameriških državljanov za predsednika. Vseh volivnih upravičencev v Ameriki je nekako 58,000,000, torej jih bo še vedno ostalo 18,000,000 doma. Pri zadnjih volitvah predsednika, leta 1928, se je 34,000,000 državljanov poslužilo volivne pravice.

D O P I S I

AJDA IN ČEBELE

V dobrih časih je bilo vse namušljeno seka na levo in desno, mazano z maslom. Skoro nihče se ni domislil na borni ajdov kruh, ki je bil prva in najbolj glavna vsakdanja hrana. Zadnja tri leta vsak dan manj poznamo maslo. Boriti se moramo za vsakdanje življenje, toda svetovna kriza je neizprosna, ne-

bila umazana svetovna politika, ko nam kažejo bisere in dobrine sveta z lepim mamljivim govorom, toda končno je vse skupaj prava godlja.

Nespametno je o vsem tem misliti, zato sem svoje misli obračal na prelepo našo dolensko stran, na svoj rojstni kraj v domovini. Po lastnem prepričanju lahko rečem, da naši borni kmečki domovi so raj ter kmečki stan je najlepši stan. Tisočkrat sem letošnje poletje poletel s svojimi mislimi v največji vročini na prijazne dolenske njive. V duhu sem videl, kako sejejo ajdo; videl sem, kako bo lepo cvetela in duhal sem njen vonj. Tudi sem videl moje, od nekdaj ljubljene čebelice, kako se lepo šetajo po ajdovem cvetu. Skoro bi se v mojem srcu do njih porodila zavist. Trikrat srečne ste čebelice, dragé tovaršice na ajdovem cvetu. Svobodno obirate beli ajdov cvet. Vse prilike smo tudi mi imeli, a žalibog, nismo razumeli narave in zato danes toliko bolj občutimo bič brezdelja.

Koliko se trudijo politiki, pišejo, lažejo, zavijajo na vse načine, toda konca trpljenja in pomajnkajanja ni, ker ni ljubezni in pravičnosti do bližnjega. Lahko smo prepričani, da prej ali slej se bo moralo nekaj storiti za dobrobit vsega človeštva. Oni slepci, ki imajo dobre oči, nočejo videti; oni gluhi, ki imajo dober posluš, nočejo slišati ljudskega glasu iz pušcave. Vse te može bi povabil na našo lepo dolensko stran, jim pokazal malo njivo s cvetočo ajdo, kjer na tisoče čebelic srka dan za dnem sladki med. Ne poznajo lenuhov, goljufov, sebičnežev in tem enakih: delajo vsi za enega, eden za vse.

Oh, Oče, usliši glas iz razvaline in glas iz pušcave! Dal Bog, da bi se naša dolenska mala njiva razširila po vesoljnem svetu in sleherni zemljan bi smel nabirati dobrine za vsakdanje življenje. Končno le na ta način je mogoče živeti v čebelnjaku pri sladkem medu na tem svetu.

Vse bodoče krize bomo uničili za vedno samo na ta način, ako bo ves človeški rod spoznal ajdo in čebele in njih — dela.

A. Ferfolia.

Predstava v Barbertonu

Zadnjo soboto je uprizorilo društvo Majnik št. 28 SDZ veselogo "Davek na samce" v dvorani društva "Domovina." Kljub slabim časom je bila predstava dobro obiskana od strani občinstva, iz Barbertona in okolice. Celo iz Clevelanda jih je nekaj prišlo na igro.

"Davek na samce" je jako vesela igra in kot nalašč, da se ljudje spravi v prisrčen smeh v teh časih, ko se skoro vsak kisljo drži. Režiserka, Mrs. Albina Poljanec je dobro izurila igralko, ki so bili vsi dobri v svojih vlogah. Nad vse pa je bila dobro Jera (Mrs. Frances Ošaben), ki je že tako neprisiljeno igrala in je vsaka njena kretnja kazala, kot bi bila rojena za oder. Kot rečeno, vsi so dobro igrali in nastopali ne prisiljeno. Maskiranje in obleke so bile dobro izbrane.

Igrica je bolj kratka, da pa toliko več užitka, ker ni tistih dolgo-večnih stavkov.

Po igri se je vršil ples v dvorani, spodaj se je pa razvil prijateljski pomenek možakarjev. Glavno besedo so imeli domači lovci, ki že pridno delajo načrte za bližajočo se lovsko sezono. V Barbertonu so jako prijazni ljudje, ki ti toplo stisnejo roko in ti dajo pošteno, odkrito besedo, da se med njimi res poutiš, da si med svojimi rojaki.

Le večkrat kaj enakega privedite, bomo še prišli!

Važna seja v Collinwoodu

Cleveland (Collinwood), O. — Zadnja seja ženskega demokratskega kluba 32. varde je bila zelo slabo obiskana. Ako bi nes bili obiskali člani moškega klu-

STRIC Z IGLAMI

Mračilo se je. Razdrapan kolovoz z globokimi kolesnicami se je dolgočasno vil med temnimi jelšami, voda je enakomerno šumela, nad travniki je ležala rahla meglena koprena, obrisi dreves v gozdu so se izgubljali v temo. Listje v hribu nad kolovozom je zašumelo, vedno bližje je prihajal šum. Neoprezno, brezbržno se je bližala kolovozu neka žival. Prišla je na kolovoz. Siva, okroglasta živalca, na prvi pogled je nismo spoznali, ko smo se ji pa približali in ji zastavili pot, da se ni mogla umakniti, je obstala in se zvila v klobčič. — pa nam nastavlja ostre bodice — jež se je branil z orožjem, ki mu ga je dala mati narava.

Pustili smo ga pa mirno obstati. Kmalu se je živa bodičasta krogla potegnila, jež jo je popihal dalje. Šel je po kolovozu; presenetil tam lazarja, ki je počasi lezel čez cesto, šel ob njivah in tam hrustal hrošče, iskal nato žabe in miši, proti jutru pa se je spet napotil domov, šumel po listju in obstal pred svojim gradom, pred staro jazbino. Velika prostorna jama je bila, kot si je pa uredil po svoje. Na bodicah je nanosil listja in mahu, pa si postlal mehko, toplo posteljico.

Čez dan je dremal, ko pa se je bližala noč in je postajalo v gozdu temno, je odšel na lov.

Pohlevna žival je jež, čeprav ima polno bodic. Vedno je na videz samo neokreten, počasen, malomarno šumi po listju in si išče borne hrane, pa naj bi bilo to divji sadež, hrošč, žaba ali kača, skromen je in ni izbiren. Če ga karkoli preseneti, se zvije v klobčič in igle, edino jezevo orožje, mu štrle na vse strani. Mišičevje je pa tudi tako ustvarjeno, da ježa s težavo stegnemo, če se je enkrat skrčil. Dokler je živ, tega sploh ne moremo storiti. Zelo zanimivo je tudi njegovo kožno mišičje, ki srši igle. Vsa koža izgleda kot eno samo iz mišičja pleteno ogrinjalo. Primeroma velike oči krotko zro v svet, črni rilček pa venomer voha, kje bo kaj za podzobe.

Na zimo pa, ko si je nabral dovolj debelo maščobno plast pod kožo, si pa na debelo nastelje posteljo z listjem in suhim mahom, da prespi trdo zimo.

Zopet je podajal mrak noči roko, narava se je pomirjala; zakasnela taščica je še žgoela v globoki dragi; lisica se je odpravljala na lov. Tavaje, z nosom vedno pri tleh je šla po robu hriba proti vasi. Prešla je kolovoz in dospela na senošet. Lovila je kobilice, pa je šla počasi s prožnim tihim korakom proti vasi. Daleč onkraj potoka so se premikale tri bele točke — tri race mladice, ki so se oddaljile od starke, ki je že zavila na domače dvorišče.

Lisico so krile temne sence jelš, pa se je oprezno bližala racam. Še prav kratka razdalja jo je ločila od plena, oči so nemirno igranje opozovale plen, ko je počila pri potoku vejica in lisica je v enem samem trenutku videla lovca in že planila v temo.

ba, bi sploh seje ne pričele. Poprijeti se moramo vse bolj, če hočemo kaj doseči in dobiti kredit, ki nam gre. Le v skupnosti bomo kaj dosegli. Mr. Turk in Mr. Rožanc sta nam prinesla jako stvarne in pomenljive stvari, ki so v prid vse slovenske naselbine. Poprijeti se moramo vsi, prav vsi, če hočemo kaj doseči, kar bo v korist nam in našim naslednikom. Zato je bil sklep seje, da se vrši jako važna seja obeh klubov v torek 27. septembra ob pol osmih zvečer. Torej se vas pozivlje vse, da se udeležite te važne seje in vsaka naj pripelje še eno prijateljico seboj. Tako bomo šli vsi trdno in pogumno na delo izvršimo cilj, ki so si ga zažrtali. Pozdrav vsem!

Zapisnikarica.

Šla je po kolovozu in naletela na ježa, ki se je urno zvil v klobčič. Lisica, ki so ji race zbudile tek, je hotela na vsak način ježu doživega. Obračala ga je na vse strani, pa ni mogla do občutljivega mesta, do trebuha in do prs. čakala je. Jež jo je hotel že pobrisati, ko ga je spet napadla.

Pa jež je bil vztrajnejši kot ona, ki se je končno naveličala in odšla za pripravnijšim plenom, njen lepi, črni gobček pa je imel le sledove in spomine na srečanje z iglastim stricem.

Komaj je lisica odšla in je jež napravil par korakov, je kot ukupan obstal. Iz trate se je čul rahel, komaj slišen šelest, pa ježu je bilo dovolj. Bodice nad čelom so se sovražno nasršile in štrlele v obliki varovalnega ščita naprej, rilček je nemirno vokal zrak, oči pa iskale sovražnika.

Na kolovoz je prišel neslišno velik modras. Jež mu je zastavil pot, tako da ni imel izhoda. Modras ni mogel misliti na beg, postavil se je v obrambo, v boj na življenje in smrt.

Oči, one srepe s podolgovato zenico, so žarele v divjem ognju, malo glavo je dvignil od tal in v dvojce razcepljeni jeziček je nemirno potrepetal. Modras je udaril prvi na ježa, pa z besnostjo odskočil, glavo mu je orosila črnoordeča kri. Bol ga je podžigala na boj, jež je pa samo sršil svoje bodice in se skušal približati modrasu od zadaj. Ko se mu je to posrečilo, je zdrobil z enim napadom, z enim samem prijemom modrasu hrbtenico. Modras ni več napadal, samo slepo je bil okoli sebe, dokler ga ni jež uničil.

Sršče igle so se pohlevno poglegle in mirno je povečerjal modrasa, pa odklovrtil dalje, kot bi ne bilo nič.

Lesnika je dozorela, dren in glog sta se šibila pod težo obilnega sadu. Jež si je pripravil zalogo za zimo, zalogo pod kožo. Hrustal je velike hrošče pa žabe, a za slaščico si je privoščil sadežev, ki jih je bilo v izobilju povsod.

Mrzli jesenski vetrovi so odnašali pestro listje, list za listom je venel. Gozd je postajal revnejši, gozd je umiral. Jutra so bila meglena in sonce ni imelo čez dan nobene moči. Sedaj si je pričel jež urejati zimsko posteljo. Na bodicah je vneto nosil listje v svoj dom in posteljo na debelo nastal s toplim listjem in mahom, pa se v pozni jeseni zaril in zaspal zimsko spanje.

Ko je vesna pripeljala rožno pomlad, ko so ptički spet zapeli, je jež vstal.

Prve noči je ves betezen hodil okoli in si iskal hrane. Neke noči pa, ko je šel na daljši izprehod, so komaj slišno završala nad njim temna krlla velike uharice, skrčil se je, se zvil v klobčič, a ostri dolgi kremplji so si našli kljub iglam pot v sree. Gozdnega dobrovoljčka, iglatega strica je uničil edini njegov neverni sovražnik — vir.

SOVJETI SPREOBRAČAJO PIJANCE

Zanimivo je, da narašča v Sovjetski Rusiji alkoholizem z neverjetno naglico. Sovjeti sicer preganjajo to najstrašnejšo ljudsko šibo na vse mogoče načine, vendar to le malo zaleže. Zato so uvedli v glavnih mestih nov način preganjanja pijanosti. Če je kdo tako srečen, da ima v današnjih časih v Rusiji toliko denarja odveč, da se lahko napije in potem pozno ponoči razsaja po cestah, ga zadene približno ista usoda kakor pri nas. Policija ga prime in odvde na stražnico. Dočim se pa pri nas pstopa z nesrečnim pijančkom tako, kakor svetuje že narodni pregovor, namreč pijanca se ogni s senenim vozom, in ga zato pri nas lepo spravijo na "prič-

ne," kjer na trdih deskah zaspi in tako srečno tudi prespi svojo pijanost, napravijo v Rusiji drugače. Ko pripelje stražnik pijančka na policijo, ga preišče najprej zdravnik, da približno ugotovi, koliko teh nesrečnih dobrot je že zavžil. Nato pijančka slečejo in lepo okopljejo. Potem mora telovaditi in se gibati vse dotlej, dokler se ne zdani in dokler se med tem ne strezni. Zgodaj zjutraj pa odhaja ves osramočen in skesan domov, zakaj ve, da s tem še ni konec kazni. Čez dva dni dobi namreč masten račun za zdravniško pomoč, ki ga je obvarovala pred zastrupljenjem z alkoholom.

Če pa se tak slučaj ponovi, pa napravijo sovjetske oblasti še drug poskus, da ozdravijo pijančka te nevarne bolezni. V najboljši obisknem parku mesta postavijo grdo šemo, ki ima na obrazu spakedrano masko. V eni roki drži veliko steklenico, na kateri je napis z njemu najdražjo pijačo. V drugi roki pa drži precej velik lopar, na katerem je z velikimi črkami napisano njegovo ime, poklic in stanovanje. Spodaj pa stoji njegova izpoved: "Glejte, tovariši, tako-le izgledam tedaj, kadar se prav po živinsko napijem in pošteno pijan ne vem več, kaj delam. Vi me gotovo ne boste posnemali!" Razumljivo je, da se taki, ki so izpostavljeni na ta način javnemu posmehu, skoro ne upajo na ulico, kaj šele v kako beznico, kjer bi se mogli zopet napiti. Huda je ta kazen, toda prav gotovo pomaga!

ČUDNA STAVBA

Prebivalci mesta Lemmon v Južni Dakoti se hvalijo, da imajo v njih mestnem parku stavbo, ki je najstarejša na svetu. Toda ni res, da bi bila to najstarejša stavba na svetu, ker so jo postavili šele letos, pač pa je resnica, da je material stavbe najstarejši, ki se je sploh še kdaj rabil pri kaki stavbi. Ta stavba je namreč zidana iz samih kostih dinozavrov in drugih predpotopnih orjaških živali, ki so živele v teh krajih pred milijoni leti in katerih ostankov se dobi tukaj vse polno. Poleg tega se je rabilo za stavbeni material les in razno rastlinstvo, ki so ga našli v zemlji in katerega starost se ceni na milijone let. Ta izredni stavbeni material so mestni očetje zbirali mnogo let in izkopavali v okolici. Ta stavba, ki ji ni para na svetu, privabi mnogo turistov in tako bodo kmalu poplačani stroški, ki so jih imeli pri tej stavbi.

Dnevna vprašanja

1. Kdo je predsednik narodne skupščine v Jugoslaviji?
2. Kdo je minister trgovine in industrije v Jugoslaviji?
3. V katerem mestu Francije so naši rojaki pred kratkim ustanovili Sokolsko društvo?
4. Kaj je najbolj dobro sredstvo proti driski?
5. Katero je najbolj znano zdravilišče v Jugoslaviji?
6. Kdo je spisal roman "Cvetje v jeseni"?
7. Kdo je poznani odvetnik v Ribnici?
8. Po čem je liter vina v Ljubljani?
9. Kdo prodaja revolverje v Ljubljani?
10. Koliko znaša povprečna hitrost vožnje na uro na angleških železnicah?

Odgovori na vprašanja

1. Dr. Kosta Kumanudi.
2. Ivan Mohorič.
3. V Lensu.
4. Vživanje olupljenih, surovih jabol.
5. Rogaska Sletina.
6. Dr. Ivan Tavčar.
7. Dr. Janko Lavrič.
8. Od 9 do 14 dnanjev.
9. Fr. Ševčík v židovski ulici.
10. 100 kilometrov na uro.

Če verjamate al' pa ne.

Ko pride mož domov, najde pri svoji ženi nekega drugega moškega. Žena zbeži v kuhinjo in zaklene vrata za seboj. Soprog se obrne k možemu in mu reče: "Nič se ne bojte, ničesar vam ne bom storil. Tukajle sta dva samokresa. Vsak bo vzel enega v roke in bova sprožila v strop. Ko bo žena zaslišala strele, bo prihitela v sobo in tisti, na katerega se bo najprej vrgla in obžalovala njegovo smrt, tistega ima najrajši in tisti naj bo potem njen za vedno. Midva se bova potajila, kot bi bila oba mrtva."

Rečeno storjeno. Bum, bum, zadonita dva strela. Vrata iz kuhinje se sunkoma odpro, žena stopi v sobo, pogleda oba na tleh ležeča, potem pa odpre okno in zakliče doli na dvorišče: "Martin, sedaj greš pa že lahko gori; oba sta mrtva!"

Štencarjev Matiček se pelje z očetom na vozu pred katerim sta uprežena dva iskra prama. Nasproti pridirja avtomobil. Ko ga konja zagledata, se pričeta plašiti in oče štencar mora stopiti z voza in prijeti živali pri glavi, da ju pomiri. Ko odpelje avto mimo in sta konja zopet potoležena, vpraša Matiček svoje očeta:

"Oče, zakaj se pa konja bojita avtomobila?"

"Veš, sinko moj, stvar je taka: konja sta navajena, da vidita voz, katerega peljejo konji. In če konji vidijo voz, ki gre sam po cesti, se plašijo. Kar misli si, kako bi ti gledal, če bi naenkrat videl prihajati po cesti proti tebi hlače brez moža."

Kmet in kmetica se napotita na Rakek, da se odpeljeta v Ljubljano, kjer sta mislila obiskati jesenski semenj. Ker sta imela dosti časa na razpolago, sta se špotoma ustavila pri žurnu v Cerknici, kjer se je mož pošteno nasekal dobre kapljice. Po poti čez "čisto stran" je pripelalo vroče solnce, kar je možakarja še bolj omamilo, da je komaj stal na nogah, ko je prišel na postajo in s težkim jezikom zahteval dve vozni karti do Ljubljane. Uradnik na postaji ga nekaj časa opazuje, potem mu pa reče:

"Kam boste pa šli s tako afno?" (Tam je navada, da pravijo pijancu, da ima "afno.")

Kmet se pa obrne k svoji ženi in ji reče: "Vidiš, kaj ti nisem že doma rekel, da ostani doma?"

Dva bolnika, ki sta bolehal na hudem revmatizmu, gresta k zdravniku, da ju masira. Prvi je grozno kričal, ko mu je zdravnik drgnil z dlanjo po nogi, med tem ko se je drugi samo smehljaj pri tem. Zato ga vpraša prvi bolnik:

"Kako je pa to, da je mene tako bolelo, da sem kar tulil bolečin, ko me je zdravnik drgnil, ti si se pa pri tem samo smehljaj?"

"Veš, jaz nisem tako neumen kot si ti in sem zdravniku dal za mazanje zdravo nogo."

Nek zdravnik je zdravil svoje bolnike z magnetizmom. Primeri se, da mu neki bolnik umrje in zdravniku so očitali, da ni zdravil bolnika pravilno.

"Kaj! se razuhudi zdravnik," ali ste opazovali bolnika predno je umrl? Povem vam, da je bil čisto zdrav, ko je umrl."

Govornik stopi v volivni kampanji na oder pred zbrano množico in govori med drugim tudi to: "Mi se hočemo oprostiti boljše življenja, komunizma, socializma in despotizma..."

Pa se oglasi eden poslušalcev: "Ker ste že pri tem, pa pridignite še revmatizem zraven."

MATI

Silen veter je majal vrhove dreves.

Oba stara sta ždela ob ognjišču, strmela v veselo plapolajoči ogenj in molčala. Nenadno reče žena:

"Kaj misliš, Tomaž, kako bi bilo, ko bi obiskala Ivana?"

"Kaj ti pride na pamet!" zamrmra mož.

"Kaj mi pride na pamet? Po dolgem času bi spet rada obšla našega fanta, pa hudobnim ljudem v vasi zavezala jezik."

"Kaj pa prav za prav govorijo ljudje?"

"Nenehoma mi nosijo na ušesa; Marjana, zdi se, da ima Ivan v Parizu visoko službo in da se prevaža v avtomobilu; in še, da je pozabil pot do vaše bajte."

"In ljudje, ki to pravijo, kakor vse kaže, imajo prav," meni Tomaž žalostno.

"Oh ne, nimajo prav! Svet je zavidan, ljubi mož. Ivan je preobložen s poslovnimi opravili, ki se ne dajo končati brez težav."

"Lahko, da imaš prav. Vendar pa bo o veliki noči dve leti, odkar je prestopil prag najinega doma. So mu pač vrata prenizka in strop preveč nagnjen."

"Ti grdo sumničiš, Tomaž. Kar brez vzroka si si nekaj zabil v glavo."

"Res, v tej reči mislim po svoje."

"Jaz pa trdim, da Ivan ni tak, da bi se naju sramoval. Daj, da se k njemu popeljem."

"Nikoli ti nisem ničesar bral, ki je odvrne nevoljno, "stori, kar hočeš!"

"Dobro, potemtakem se jutri odpeljem s prvim vlakom, pa bom ostala pri njem cel teden."

"Laj pojdi!"

Tretji dan pa se je Marjana vrnila tja, kot se je bila odpeljala: v bombažastem krilu; v črnem robcu, prekrižanem čez prsa; v okovankah; s košem, pletenim iz vrbe in drenovko v roki; na to se je pri hoji opirala, da bi skrila, da ji je desna noga krajša od leve.

"Si že nazaj?" jo presenečen vpraša mož.

"Sem. Ko sem prišla, so ravno posedli za mizo. Ivan mi je natiham razložil, da je pri njem v gosteh odlična družba. Zato mi je kuharica pripravila obed v kuhinji."

"Pa snaha?"

"Snaha se je zaničljivo posmejovala moji obleki. Seveda ni več po modri! Saj veš, da jo nošim že deset leto."

"Pa zakaj nisi ostala dalj časa tam?"

"Ivan odpotuje nocoj, njegova žena pa se odpelje k svoji bolni materi v Milan."

"To je gola laž!" zakriči mož.

"Čemu se pa tako razburjaš, ga je dobrasrčno vprašala žena. Stari se divje zasmeje.

"Zakaj da se razburjam? To me vprašaš ti, moja dobra Marjana? Ti torej ne čutiš stranskih žalitev, ki ti jih je zadal? Kaj ne razumeš, da so to sami prazni izgovori, le da se te reši? Tako se konča, če storiš vse, da bi si na lepo vzgojil. Ko sem te po smrti prve žene vzel, je Ivan ravno zapustil zibel. Ti si ga vzgajala, negovala ga, izkazovala mu dobroto — in zdaj, ko ne ve, kam z denarjem, ga je sram tebe, ga je sram mene. Mar mi ni očital, ko sem ga zadnjikrat obiskal, da prihajam v tako nemarnem suknju? Pa je bil tisti suknjič popolnoma nov, saj si ga ti eno uro pred mojim odhodom zlikala."

"Nikar se ne čudi, ljubi mož. Mi smo le siromšani kmetje, Ivan pa je ravnatelj ene največjih tovarn v Parizu."

"Ti torej misliš, da dela z nami prav?"

"Samo opravičujem ga. Sicer sem pa od takrat, ko sem padla z jablana in si zlomila nogo, malo čudna. Ni prijetno videti staro ženo, ki šanta. Mar se ti ne zdi?"

"Vem samo to, da se pri svojem sinu nikoli več ne zglašim."

"Ne govori tako, Tomaž!"

"Ali ga res ni sram?"

Nenadno je jela jokati in po zdelanih licah so ji lile solze.

"Poslušaj," je rekla, "tega mi res ne bi smel reči. Tako sem ga rada imela kot lastnega sina. In če pomislim na to, kar mu prislojaš, se čutim blizu smrti."

Govorila je resnico. Staro, vdano, od velike dobrote nežno srce Marjane je stisnila bolezen.

Začelo je močno biti, v glavi se ji je vrtelo. Proti tem znamenjem se je hrabro borila. V srcu pa so ji cvetli spomini na prve mesece in leta tega otroka, ki ga je bila s tako ljubeznijo vzgajala.

In ti spomini so bili hkrati veseli in žalostni. Toda niti najtišja nevolja in najmanjša grenkot se ni dvignila v srcu nesrečne žene. Njena dobra duša je vse odpustila. Toda trpela je nedopovedno. Možu, ki se je zaradi tega hudo vznemirjal, je rekla:

"Ljubi mož, pozabljaš, da sem že prekoračila šestdeseto leto. V starosti sem, ki je treba misliti na večni mir. Boli me le to, da ti ne bom mogla pri košnji in žetvi pomagati. Rada bi ostala tu še do vernih duš, preden grem za zmerom od tebe; toda čutim prav dobro, da mi moči vsak dan bolj ginejo."

Konec julija je legla. Tomaž je obupno rotli zdravnik, naj jo reši. Toda njegova pomoč ni zalegla. Znanost nima moči, da bi izrabljene organe nadomestila z novimi.

Ko je čutila, da gre h koncu in je prejela poslednje olje, je solzna zasopetala:

"Rada bi videla Ivana."

Mož se je divje stresel. Hotel je vreči iz sebe: "Ta lump te je ubil!" Ko pa je videl pred seboj tako ponižno in iskreno ženo, je nežno odvrnil: "Dobro, pisal mu bom."

"Raje mu brzojavi, bolje bo. Bog mi bo morda dal le še par ur."

Tomaž je rano zjutraj brzojavil:

"Mati umira, priidi takoj!"

Sin pa je prišel šele čez dva dni, kasno zvečer. Marjana je bila malo prej izdahnila. Zadnja beseda, ki je v trenutku, ko je za zmeraj zaprla oči, prišla na njene ustnice, je veljala sinu:

"Kaj je oče?" je vprašal.

"Tu pogled!" je hladno siknil oče in pokazal na mrtvaško posteljo.

"Umrla?"

Trdost, s katero je sin izustil to besedo, pa mrzlost in nemarnost sinova so spravile očeta v blazno jezo. Napočil je strašni trenutek. Grozeča nevihta se je vlekla med stenami. Stari je strgal s stene puško in je položil k licu.

"Na kolena pred njo, ti lump, ali pa ti poženem kroglo skozi glavo!"

Ivana je zgrabila nedopovedna groza in pokleknil je pred posteljo mrtve matere. Potem je zaslal očeta ukaz, naj se pobere. Naglo, s povešeno glavo, je prestopil prag očetovega doma, stopil v avto in oddrdal.

SAMOMOR OPICE

O samomoru opice poroča ravnatelj zverinjaka v mestu Chester na Angleškem. "V mojih dolgih izkušnjah pri opazovanju raznih živali, nisem še nikdar opazil, da bi kaka žival storila svojevoljno samomor. Ampak ta opica je pa očitno to napravila. V njeni kletki je visela vrv, na kateri se je v zabavo gledalcev zibala sem in tje. Nekega dne pa gre in odgrizne kaka dva jarda te vrvi in jo nese na drevo, ki je stalo v kletki. Vrv spretno privleče na vejo, na drugem koncu pa naredi zanko. Zanko si z vso skrbjo dene okrog vratu, si jo tesno zadrigne, potem pa spleza visoko na drevo, kolikor ji je vrv dopuščala. Nato pogleda po ljudeh, ki so jo opazovali in imeli pri tem obilo zabave, potem pa se zažene z vso silo z drevesa in si je pri priči zlomila vrat."

FR. JAKLIČ:

PEKLENA SVOBODA

Povest o ljubljanski in izanski revoluciji leta 1848

Grofu je bila zadeva neprijetna, ker nepričakovana.

Širokopleči tepežkar je potegnil pasji bič iz žepa in segel po prozni palici, ki jo je imel za taknjenjo v zanki ob sedežu; toda spričo prevelike množice mu je zmanjkalo poguma, da bi planil na siroveže. Ozrl se je neodločen nazaj na grofa.

"Ruhig sein!" je velel grof in je še naročil kočijažu, naj vozi počasi!

Kočijaž je čimdalje težje in počasneje vodil konje. Ljudje so se nemarno umikali. Kar niso hoteli s poti in so nespoštljivo vpili proti kočiji, ne me neč se za grofa niti za nikogar.

Kočijaž je brezupno vpil: "Česta mora biti prosta! Umeknite se! Prosim! Prosim!"

"Enaka pravica za vse. Česta je tudi naša! Svoboda je! Vse dol Bahač! S štirimi konji se voziš! Čakaj, te bo že minilo!"

V taki neprijetni plohi se je grajska kočija komaj pomikala naprej; ko je prišla do mesta, kjer se zavije pot proti Ljubljani, je pa v gneči obtičala. Tam je bilo ljudi glava pri glavi in četudi bi jih bilo volja umekniti se, bi se bilo zgodilo le počasni.

Navzlic lakajem in tepežkarju turjaški grof Jožef Marija, lastnik izanske graščine, ni mogel ne naprej ne nazaj; obdajala ga je živa človeška ograja ponajveč iz podložnikov njegovih graščin.

Gospod grof je bil mahoma brez moči, podložniki pa brez strahu in spoštovanja in kakor bi nalašč dražili svojega graščaka, so se drli na vse kriplice:

"Tlaka in desetina je preč, ne bo nas drla graščina več!"

Kajpada je bil gospod grof šelen od jeze in ni samo z zobmi škrtal in grdo gledal, temveč je vse pokalo po njem od jeze, togote, pa tudi sramote, tako da mu je ušlo nekočkrat skozi zobe:

"Kanalje!"

Na srečo njegovi podložniki v hrupu niso slišali ljubeznive besede, ki bi jih bila gotovo še bolj razdražila in bi bil gospod grof za nepremišljenost gotovo primeren odgovor dejal.

Kočijaž se je mislil počasi prebiti s konji skozi in jih je priganjal; toda že so se stegnile roke po konjskih brzdah in vaje, da konji niso mogli več naprej, temveč so se začeli vzpenjati in prhati ter iti ritenski nazaj.

"Pustite nas skozi!" je prosil kočijaž in so prosili lakaji in sam

gospod grof je delal prosee kretnje:

"Prosim! Prosim!"

"Dol! Vsi dol!" je grmelo okrog kočije, ki so jo držale trdne kmečke roke.

Lakaji so poskakali in prosili: "Gospoda grofa pustite! Gospod grof naj se peljejo naprej!"

"Vsi dol! Nihče se ne bo peljal!"

Tako je odmevalo na prošnje, a že se je čulo:

"V jarek s kočijo! Moja kola so morala v jarek, ko se je peljal grof po cesti. Enaka pravica za vse! Danes mora pa grof v jarek! Živela svoboda! V jarek z grofom!"

Kočija se je stresla in zazibala, da je grof prestrašen skočil iz nje in bil priča, kako so zavlekli konje in kočijo s poti.

"Frajost! Svoboda! Živela svoboda!"

"Hahaha! Gospod grof v blatu!" se je zagrohotal Tone Krivanoga, ko se je prerinil skozi množico na kraj hrupa in zmešnjave. In ko je opazil kočijo kraj ceste zvrnjeno, je še vzkliknil: "Danes meni, jutri tebi, gospod grof! Ali ste videli?"

Lakaji so se pripravljali na brambo, toda kmetje so gredoč potegnili bič iz rok tepežkarja in kričali:

"Nič se ne bomo pretepevali. Nič nečemo grofu! Nismo razbojniki! Naj gre, kamor hoče!"

Tone je mahnil z roko, da je ljudi pomiril, potem je pa dejal: "Prostor za gospoda grofa! Naj gre v svojo hišo ali kamor hoče. Danes smo vsi enaki!"

In kakor bi trenil, so se razmeknili ljudje in naredile so se ulice med množico, po katerih je krenil gospod grof peš, po mastnem izanskem blatu in gnojnic, ki priteka z dvorišč. Za njim so jo ubirali lakaji.

O, kako je bilo ljudem všeč!

"Ali ga vidite? Pa smo mi sišli, da ne zna hoditi! Hahaha! Vidite, kako gre! Pa hlače se mu tresejo. O, nič bati se! Pogum! Živio! Svoboda! Vse dol!"

Tako so vpili vprek, se grohotali prav iz dna koša, da se jim je pretresalo vse dobrovje. Gledali so za turjaškim grofom in svojim graščakom, za cesarjevim komornikom in varuhom ključev kranjske dežele, kako je mešal blato po cesti, po kateri ni šel še nikdar peš.

Vsaj na Studencu ni bilo človeka, ki bi bil videl turjaškega grofa drugače kakor na konju ali v kočiji.

Z zadoščenjem so zrl za njim, ki je peš odhajal proti ponosnemu gradu, in ko je izginil za ovinkom, tedaj se je Krivanogu utrvalo iz globine in je udarilo z vso silo na plan:

"Viktoria!"

In iz sto grl je zagrmelo in udarilo vse vprek v divjem soglasju:

Plesalka Sara Jane bo poročila Gilberta Kahna, sina znane newyorškega bankirja. Ko je plesalka nastopala v Pittsburghu, jo je prišel fant skoro vsak drug dan pogledat.

"Viktoria! Viktoria!"

Ko so glasovi zmagovalca dosegli grofa in je pomen vzklikanja razumel, je sikal še bolj ogorčen:

"Sodrga! Prekleta sodrga!" Premišljal je, kako bi se osvetil.

"Sodrga" pa ni bila tako neugnana. Ko je ponižala gospoda grofa, da je moral peš iti po cesti, je imela dovolj. Srd se je poleg in zadoščenje je bilo dovolj veliko.

Gospod grof na cesti! Pa peš! Peš!

Kar dovolj jim je bilo, dovolj smeha in vzklikanja, dovolj govorenja in dovtipkovanja. Srca so bila potlačena. Obrnili so se h kočijažu, ki se je ukvarjal kraj poti s konji in kočijo in klet brez vsega strahu kakor drugi Izanci.

In nešteto rok je poprijelo za kočijo in konje in kakor bi trenil je bila vprega vsa zopet na cesti, a vendar niso pustili voza naprej z grofom; samo nazaj se mu je odprla cesta.

In tako je držala četveroprežna grajska kočija prazna nazaj na Turjak. Kočijaž je pa dopovedoval vsem, ki so prihajali nasproti, kaj se je zgodilo na Studencu, in tako turjaška kancelijska gospoda in niti Pem niso več skušali iti ustanavljati narodno stražo, ker so se bali, da bi jih požrlo razburkano izansko morje.

Medtem, ko so se Izanci ukvarjali z grofom in njegovo vprego, je pa držala po cesti od Ljubljane druga vprega, ki ni bila četveroprežna, vendar je bila kočija, gosposka kočija iz Ljubljane, naložena spredaj in zadaj.

Ko se je kočija prikazala na obzorju in so jo uzrli čakajoči, tedaj je zašumelo in zavalovilo po Studencu:

"Ljubljanci! Sedaj prihajajo!"

Ljudje so stegovali vratove in upirali oči na mesto. V ozadju je pa že grmelo:

"Vsa tlaka je dol! Udri, Cecman!"

In vse se je zamajalo in sililo naprej proti prihajajočim.

Najhujši so bili kmalu spredaj. Maček je kar odkrival pred seboj in s komolci potiskal ljudi na stran, za njim so pa tiščali Malnarček, Strumbelj in drugi. Krivanoga jih je komaj dohajal, za njim je pa vse tiščalo, zakaj radovedni so bili, kaj bo naredil Krivanoga. Glavanov Jancz, ki je bil nekaka telesna straža Tenetova, je komaj zadrževal ljudi, da ga niso podrli.

Ko so Ljubljanci opazili to množico, so mislili, da jih Izanci pričakujejo s hrepenenjem in navdušenjem, da so izanska tla že pripravljena za njihove namene, zato so začeli pozdravljati

ti z belimi ruticami ter vihteli klobuke.

"Ali so pijani?" je omenil nekdo izmed Izancev, a drugi je rekel: "Lej, pa še pušeljce imajo, kakor svatje! Ali gredo po nevesto?"

Tisti, ki so sedeli zadaj, so imeli belo-rdeče pentlje na prsih in zlate zvezde na klobukih.

"Pa ni sam antikrist," je omenil nekdo. "So dejali, da je imel tudi pušeljce."

"O, kje je že antikrist! Od 'nerodne' straže so ti tičji!" je pojasnil Krivanoga.

V tistem hipu je pridržala kočija do vasi, do ljudi na cesti, ki se pa niso umeknili, temveč stegnili roke po volkah, da se je kočija takoj ustavila.

"Stoj! Nikamor naprej!"

Tako so zavpili oni, ki so bili blizu konj, a zadaj stoječi so pa vpili:

"Udri, Cecman! Nazaj! V jarek z njimi! Vsa tlaka je dol! Udri!"

Ljubljanci so bili neprijetno presenečeni. Tako bi jih bilo utegnili sprejeti rokovanja sredi gozda, ne pa ljudje. Vse se je držalo konj in kočije, kar je bilo blizu, a oddaljeni so jim grozili s pestmi in tulili. Iz vsega tuljenja in vpitja se je še najbolj razločilo: "Udri!"

Jasno je bilo Ljubljancem, kaj pomeni ta klic, a ker so si bili svesti, da niso storili nič hudega, so bili prepričani, da je le veliko nesporazumljenje krivo tako odurnega sprejema. Ljubljanci so bili preverjeni, da so bile vse te ljubeznivosti namenjene komu drugemu in da so le naleteli.

(Dalle prihodnic.)

DNEVNE VESTI

Trdijo, da je tudi Roosevelt proti bonusu

Washington, 26. septembra. Ker se demokratskega predsedniškega kandidata Roosevelta ne premano vprašuje, ali je za izplačilo bonusa bivšim ameriškim vojakom, se je sedaj dognalo, da tudi Roosevelt kot Hoover nasprotuje takojšnemu izplačilu.

Roosevelt se je tozadevno izjavil že pred 5. meseci. Rekel, da žela danes nikakor ni v stanu plačati bivšim vojakom \$2,300,000,000. Lahko bi se izplačalo, toda davki bi se tako zvišali, da bi ostali davkoplačevalci silno protestirali.

40-letnica delovanja pisatelja Gorkija

Moskva, 26. septembra. Vsa Rusija in ostali kulturni svet je danes praznoval 40 letnico pisateljskega delovanja Maksima Gorkija, slavnega ruskega romanopisca. Posebne predstave so se vršile v gledališčih, in ča-

sopisi so priredili posebne izdaje. Gorki je star 64 let.

Hoover prodaja ameriško pšenico Kitajcem

Washington, 26. septembra. Predsednik Hoover se je včeraj dolge ure posvetoval z različnimi interesi glede prodaje ameriške pšenice kitajski republikli. Gre se za 15,000,000 bušljev pšenice, katere je v Ameriki preveč in bi se jo vlada rada znebila. Da, Amerika bi šla celo tako daleč, da bi posodila kitajski republikli \$8,000,000, in za ta denar bi Kitajska kupila pšenico od Amerike. Tako bi se pomagalo s Hooverjevo pomočjo Kitajcem, do čim Amerikanci ne spadajo pod Hooverjevo vlado.

Zvezni prohibicijski agent ustreljen

Mararack, Minnesota, 26. septembra. James Harney, zvezni prohibicijski agent, je bil danes najden ustreljen. Ko je v družbi z nekim drugim agentom iskal na neki farmi skrit kotliček, je počil strel in Harney se je mrtev zgrudil. Njegov brat Jack je zvezni prohibicijski ravnatelj.

Težka kazen za kanadskega odvetnika

Winnipeg, Manitoba, 26. septembra. John D. Mackray, star odvetnik v tem mestu, ki je 30 let upravljal premoženje univerze in bil blagajnik cerkvene občine, je bil radi ponedelne obsojen na 7 let ječe. 67 let stari odvetnik je priznal na sodniji, da je odnesel univerzi v Winnipegu \$500,000 nekemu svojemu odvetniškemu tovarišu pa \$60,000.

Doak pozivlje delavce, da volijo Hooverja

Washington, 26. septembra. Delavski tajnik v Hooverjevem kabinetu, William Doak, je danes pozval ameriške delavce, da ponovno volijo Hooverja za predsednika, rekoč, da je Hoover ves čas svoje uprave se boril za delavske koristi. Doak se je zlasti sklical na odredbe Hooverja napram nadaljnemu naseljevanju.

Odtirana roka

7 letni George Ursetti, 1951 E. 124th St., sin peka Ursettija na istem prostoru, je včeraj prišel v pekarno sam, ko je delal stroj za mešanje testa. Pri tem je stroj zgrabil dečkovo levo roko tako, da mu jo je odtrgal od ramen. Otrok je strašno kričal, toda v hiši ga niso slišali, pač pa ga je slišal neki mimo vozeči šofer, ki je prišel v hišo in ustavil stroj. Odpeljal je dečka v bolnico, nakar so bili obveščeni starši.

St. Clair proga

St. Clair Ave. železniško progo med Ontario St. in E. 9th St. so te dni začeli nanovo tlakati. Pri delu je zaposlenih 80 mož. Delo bo trajalo tri tedne.

MALI OGLASI

Stanovanje se odda

jako čedno, 4 sobe, velika klet, porč; stanovanje je spodaj. Banja, gorka voda. Vprašajte pri Marjanci Kuharjevi, 1123 Addison Rd. (230)

Stanovanje

se odda, 5 sob, kopalnice, garaža, zgorej. Vprašajte na 19308 Shawnee Ave., blizu 185. ceste. (227)

Naprodaj sta

dva soda za vino, po 400 galons. Se zamenjata tudi za grozdje. Vprašajte na 19404 Mohican Ave. Tel. KENmore 4597-J. (228)

DOBER PREMOCI

Točna poštežba!

The Hill Coal Co.

1261 MARQUETTE RD.

Starl Climpermanov prostor

HENDERSON 5795

FRANK ARKO, zastopnik

BRUSS RADIO SERVICE

6026 ST. CLAIR AVENUE

ENDICOTT 4324

Strokovnjaki popravljajo na vseh vrstah radio aparatur. Zmerne cene za garantsko delo. Odprto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

Franklin D. Roosevelt na svoji kampanjski turi. Slika je bila vzeta v St. Louis, Mo., kjer je vlak stal za nekaj minut. Poleg njega je njegov sin James in hči Anna.

ARNOLD ZWIG:

Slučaj narednika Griše

Za "Ameriško Domovino" prestavlja M. U.

"Dobro tedaj, gospod svetnik. Sedaj vam bom izročil uradni ukaz njega ekselence, v smislu, katerega ne smete izročiti spisa o Bjuševu nikomur, brez njegovega posebnega in pisanega ukaza. Odgovorni boste osebno, da se bo ta ukaz kar najnatančneje izvrševal."

Posnansky je dvignil roko in dejal: "Zelo na mestu, gospod." In nato sta se oba zasmejala in dejala oba hkratu: "Tako je!"

Posnansky pa je skrbno spravljal pismo, ki mu ga je pisal oni sluga. "Sedaj naj popisuje Wilhelm cele strani. Bog naj blagoslovi umetnost pisanja. Škoda, da ni naš prijatelj podpisal svojega imena. Kaj lahko bi ga potolažili, naj se na nas zanesi. Prepričan sem, da je kdo izmed Wilhelmijevega uradništva."

"Nikakor," je odvrnil Winfried. "Po mojem mnenju je pismo pisal kak pravi sluga, ker uradnik bi v namenu, da bi izgledalo bolj resnično, vsekakor napravil več pravopisnih pogrškov."

Posnansky se je dal prepričati. Kdo bi bil pa sumil, da je pismo pisala Milli Paus, Wilhelmijeva mala dragica? Prepričana je bila, da bi bilo sramotno, ko bi poslali nedolžnega Rusta v smrt samo zato, da Rusta uslugo arogantnemu Schiefenzahnu, in vedela je tudi, kako je bil Wilhelm globoko zadržan po pogovoru, katerega je imel nedolgo tega z Lychowimi ljudmi. Zakaj ne bi tedaj nje roka pomagala, da rešijo nedolžnega človeka?

Septembarske noči so pričele postajati hladnejše. Dnevi pa so bili jasni in še gorki: baš najprimernejše vreme za napredovanje in pa tudi kaj prijačnejše ranjencem. V Mervinsku in vsepovsod naokoli so postavljali nove vojaške bolnišnice. In zopet je bil Tobija, mali kozjebadi mizar, zaposlen čez glavo. Z Grišo sta delala iz borovih ali smrekovih desk vrata. Kakor prej sta zopet delala na dvorišču v ozadju Kommandature in medtem, ko sta se ona dva pogovarjala ruski, je sedel neprestano korporal Sacht v njiu bližini s puško med kolena. Na ta način je hotel ritmojster von Brettschneider pokazati, da njegova beseda v Mervinsku še nekaj velja. Obesil je bil nad Grišino glavo puško: v njegovih visokih naobraženih možganih se je on spomnil neke zgodbe — za katero pa seveda ni vedel, kje jo je čital ali videl — v kateri je popisovalo, kako je nekdo obesil nad glavo svojega bližnjika meč. Meč je visel izpod stropa na sami konjski žimi, tako se je spominjal Brettschneider.

Prihod Hermanna Sachta, ki je sicer v opravljanju te svoje službe smel kaditi, čitati ali pisati, kakor se mu je pač zljubilo, ali pa se pridružit pogovoru, je povzročil dolg razgovor med Tobijo in Grišo. Tobija, ta rumeno polti, sivobrati mož, je kazal, da ve on, kakortudi njegovi ljudje, za Grišino zgodbo. Z Grišo sta se razumela, oba sta bila zaničevana, oba sta sovražila Nemce. Tobija je v resnici s prezirom gledal na ta mladi narod, ki ni ničesar vedel o puhlosti zmagovalstva od Xerksa pa do Bonaparteja, medtem ko je kak mizar po imenu Tawje ali Tobija vihtel že svoj meč pod Aleksandrom. Griša z druge strani pa je kar besnel nad pomnim in neumnim načinom, kakor so postopali z njim. Seveda Nemci so bili vojaki. V tem ni bilo ničesar zla. Vsak človek se počuti kaj lepo in ponosno, kadar vrže puško na ramo,

ali zežene ročno granato ali pa porine v vojni besnosti napada, jočega sovražnika s konico svojega bajoneta stran. Za sedaj pa je bilo Griši tega dovolj. Svojo bojevitost je bil že pokazal dovolj, sedaj pa je bilo čas skleniti mir. Mukepolno je bilo misliti, on pa je vsako noč ure in ure premišljeval, da bi si razrešil vzrok te dolge, tako duševne agonije. Ako ne bi mogel zaupati svojim častnikom, potem ne more zaupati ničemu in nikomur na svetu. Človek mora pač ubogati častnika — ali pa ga, po starem ruskem običaju poriniti na stran s puškinim kopitom ter si najti boljšega zapovednika. Med takimi razgovori je Griša česče videl, da ne gleda Tobija njegovih usten, pač pa da opazuje njegove oči. Tobija pa je zopet čutil, da povedo Grišine oči vse kaj več, nego njegova usta.

"Nikar se ne zbrigaš za to, dečko," je dejal Tobija. "Saj itak nima pomena. Važno je samo ono, kar je zapisano." Pri tem pa je mislil na rek: Ne ubijaj! In še prej: Kdor preljuje kri svojega bližnjika, naj se mu preljuje kri.

"Lahko verujete mojim besedam, da sem popolnoma na varnem," je dejal Griša. "General mi je obljubil, da se me ne bodo dotaknili. Saj je norost, da bi zahtevali in trdili, da je Bjušev še živ, ko pa gnijejo njegove kosti stotine vrst daleč in za mnogimi rekami v gozdu, ko so prišle priče in potrdile, da sem Griša, in ve preki sod in sodniki in poročniki in na ducate črnovojnikov resnico, božjo resnico o vsem. Sedaj pa postavijo nad me tega korporala s puško, kakor da bi nameraval pobegniti. Mar mislijo, da sem pravcati idijot?"

Tobija je medtem namazal dve deski z limom ter jih stisnil skup. Premišljeno je rekel: "To ne šteje. Stotnik ve, da je nekdo nad njim, ki zahteva, da se obsodbo izvrši, pa najsibo pravična ali ne: tvoje krvi hoče, a ne resnice. In oni mož te ni nikdar videl — velikega Schiefenzahna mislim — onega, ki podpisuje vsak dan toliko povelj in čigar obraz visi raz vsako steno. Za vsem pa nekaj tiči. Morava pač skušati, da bova razumela pomen stvari. Preiskal bom Gemaro in prepričan sem, da bom našel rešitev."

"Nekdo mi sledi," je dejal Griša. In že je bil jezen, ker je bil prepričan, da se mu bo Tobija za tako praznoverje smejal. Tobija pa je bil vzgojen in je zra- stel v docela drugačnem duševnem svetu, zato je odgovoril: "Tako je. Je čudna stvar. Izgleda kakor, da bi se dva psa trgala za vrstico, vrstica pa si ti. Močnejši pes sicer povleče onega drugega za seboj, vendar pa ima lahko šibkejši ostrejšo zobe. Ali pa si ti lahko tudi kost za katero se pulita dva psa. Močnejši jo bo dobil od šibkejšega, a vendar jo lahko zopet zdrobi samo oni, ki ima ostrejšo zobe. Tako vidiš, najdeš pomena v vsaki stvari. Če pa hočeš najti pravega pomena v vsaki stvari, moraš predvsem tudi raziskati, kdo bo od stvari imel koristi, kdo škodo. Ako mečeta dva človeka kocke, je pač izid iste važnosti za oba človeka, nikakor pa nima važnosti za kocke same."

Griša je pozorno poslušal. "Jaz nisem ne kocka, ne konopec. Kristus je tudi zame umrl na križu."

Tawje pa je odgovoril, medtem ko je šel s palcem preko gladke površine deske: "Morebiti je tako. Kaj pa ti pravi kopejka? 'Jaz nimam ne prave,

ne robe strani. Samo orel in datum: tudi jaz sem prišla iz kovalnice denarja.' Tako ti pravi kopejka — a vendar stori človek z njo, kar sam hoče."

"Da, res je. Tako stori človek s kopejko, general pa ne more postopati tako s človekom."

"Resnično, resnično: kdo pa sploh govori o generalih? Morebiti pa je to zadeva mogočnih, morebiti za zemeljske ljudi." In sedaj je povedal Tobija zgodbo o Abrahamu, kako je prošil od Boga milosti za Sodomo in Gomoro. "Ni govoril Abraham z Bogom, pač pa se z njim pogajal. 'Zakaj hočeš pokončiti veliki mesti?' In Bog je pristal na Abrahamov predlog: ako je v mestih le petdeset pravičnih ljudi, tedaj ju ne bo pokončil. Mar misliš, da Bog ni vedel, da ni v cbeh mestih petdeset pravičnikov, da jih ni petinštirideset, niti trideset, ko se je Abraham vrnil in se skušal z njim. Vsemogočnim, pogoditi za manjše število. Mar misliš, da ni Bog vedel, da jih ni niti deset? Bog pa je le hotel pokazati Abrahamu, dali je mož ali ni: dobro tedaj. Sedaj pa premislimo o teh desetih pravičnikih za nekaj trenutkov. Ako bi bilo v mestu deset pravičnikov, tedaj ne bi bilo mesto poginilo. Samo od njih je bilo odvisno, dali so hoteli biti pravični ali ne. Vedeli so, kaj Bog zahteva od ljudi — docela enostavna stvar. Ni jim nastavljal šest sto in trinaest zapovedi, katerih bi se morali držati, kakor se jih morajo Judje. Imeli so samo sedem Noetovih zapovedi, a še teh se niso držali. Nu, sedaj pa si predstavljaj, da bi bilo v mestu le devet pravičnikov, deseti pa bi bil dvomljivec. In če bi se bil ta dvomljivec odločil za pravično stran, mar misliš, da bi bil to storil samo sebi v korist? Nikakor. Rešil bi bil s tem mesto. Pravičnost pravičnikov v Sodomi, Griša, je bila slika, znamenje, znak vsega mesta. Tako si mislim jaz. Pet-

V BLAG SPOMIN

K PETI OBLETNICI SMRTI
NAŠEGA LJUBLJENEGA
SINA

Louis Ponikvar

ki je zatisnil svoje mile oči za vedno dne 28. septembra, 1927.

Peto leto je že minilo, kar si nas ljubljani zapustil. Ni minila še ura, da bi nam šel izpred oči. Daleč v daljavi je gomila, ki je zagrnila našega ljubljene- ga sina.

Oj usoda ti življenje
nam prehitro zagreniš,
radost v srčno nam trpljenje
vsem naenkrat spremeniš.

Solza pada še nešteta,
tužno bje nam srce
smrt pobrala nam je Tebe,
našo nado, naše vse.

Let je pet že preminilo
kar si Ti zapustil nas,
vedno pa spomin ostal bo
v naših srcih večni čas.

Misel pa nas vse tolaži,
da za Tavo pridemo,
tja kjer večno bo plačilo
kjer skupaj snidemo.

Naj Ti bo lahka ameriška
zemlja! — Žalujoči ostali:

John in Eva Ponikvar, starši.

Cleveland, O., 27. sept., 1932.

deset pravičnikov bi bila lepa prisposoba, deset pravičnikov samo kaj revna, nobenega pravičnika pa kaj usodepolno znamenje. Jaz pa ti pravim, da so naši časi še slabši od sodomskih. Premisli. Tu imamo moža, ki je nedolžen, a so ga obsodili v smrt. In mnogo ljudi ve, da je nedolžen. In če bo njegova nedolžnost zmagala, kakor jo vidim jaz, tedaj bo v Sodomi deset pravičnikov in mesto bo rešeno. Če pa ne bo njegova nedolžnost zmagala in ga bodo usmrtili, kljub temu, da vedo vsi, da je nedolžen, Griša, tedaj ne bo v Sodomi deset pravičnikov, niti pet jih ne bo in jeza božja bo poslala ogenj in žveplo in mogočno sodomsko mesto z vsemi njega cesarji in principi in generali bo pokončano: zapomni si moje besede!" In Tobija je obmolnil. Njegov obraz je bil rdeč, a njegove oči so žarele strastne želje, da bi videl nebeško kraljestvo vladati na zemlji. Griša je tudi trenutno molčal. Strmel je z odprtimi usti v svojega tovariša, kakor človek, ki se duši. Končno je kričnil hripavim glasom: "Dovolj je, dovolj. Konec se mi bliža."

Griša je premišljeval: Tobija ima prav. Nekdo hoče moje krvi, a ne zato ker sem Griša. Kdo bi si pa belil glavo radi take neznatne uši, kakršna je Griša. Kar je pa Jud dejal, je pojasnjevalo vse. Ena edina kaplja bi povzročila, da bi šla voda preko roba, ena edina iskra bi zanetila ogenj v steni.

Čeravno ni mogel Tawje vzeti niti ene izgovorjene besede nazaj, vendar je skušal Grišo potoležiti: "Da se ti bliža konec? Nikakor ne. Zakaj ne bi bilo pravičnikov med Nemci. Gene-

ral, vojaški sodnik, poročnik in cela divizija so na strani pravičnice. Tedaj ne moreš reči, da je zadeva že zaključena. Za sedaj se tehtnica nagiba bolj na stran življenja, nego na stran smrti. Mar misliš, da ne more Nebeški Sodnik videti malih in velikih stvari, vse svoje stvarstvo z enim samim pogledom? Povem ti pa tako: kar se bo zgodilo tebi, naj bo že slabo ali dobro, je večje važnosti za Nemce, nego pa zate. Kajti videti moraš, da odtehtajo cesarstva in veliki narodi na svetu, Nemci in Rusi, več nego pa kak narednik."

Griša je videl v duhu svojo stotnijo, svoj polk in nepregledne vrste, ki se pripravljajo za naskok. Čul je žviž granat, ki tako zavijajo in tulijo, predno udarijo. Čul je, kako se razle-tajo in že je videl svoje tovariše pomandrane in razmesarjene, brez rok, brez glav — kako jim lije kri iz nešteto ran. Za to prikaznijo pa je ugledal preorane njive, mesta in gozdove, vse polno mož in žen, ki režejo koro- zo, otroke, ki se igrajo pred vrati, sivolase starčke — videl je, videl Griša, jasno cesarstva in ljudstva tega sveta. Tobija pa je prepričal, zato je odvrnil: "Seveda sem jaz samo uš, a Rusija pa vendar nekaj šteje."

"Da," je odvrnil zaščitljivo Tobija, "in tudi Nemčija nekaj šteje. In morebiti tudi Judje. In mar ni Bog ustvaril tudi Poljake? Dobro tedaj ti ni treba skrbeti. Karkoli se zgodi s teboj, bo le v dobro. Že zdavnaj sem videl, da je v tvoji zgodbi nek poseben pomen. — Sedaj pa morava končati ta vrata. Pri- nesil še nekaj žebljčev. Še en zavitek jih imam v delavnici na mizi. Menda bodo predolgi. Pri-

vihala jih bova, tako bodo še boljše držali."

SEDMO POGLAVJE

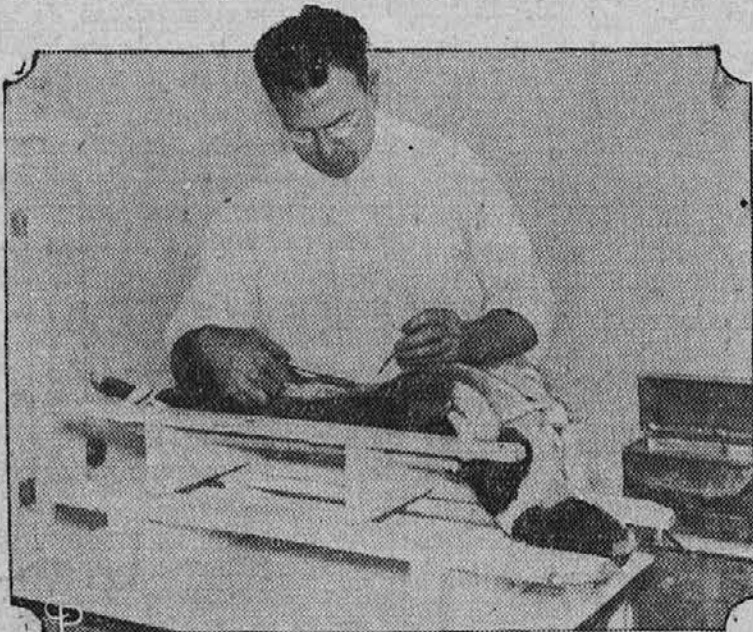
Dopust

Otto von Lychow ni bil baš najboljši volje, ko se je vrnil raz novo fronto v Mervinsk. Kot general je preklinjal, ker je moral pomakniti svojo divizijo brez vsakega bojevanja za celih dvesto kilometrov naprej, kot človeku pa mu tudi ni bilo pogodu, da mora njegovo moštvo po blatu in jesenskih nalivih napredovati, a to sedaj, ko je vojne že itak skoro konec. Kakor vsako priprosto naravo, tako je tudi njega duševni napor ubijal telesno. Prišel je štebn zdravnik, poslušal, ga tipal, meril mu pritisk krvi. Ker pa ni mogel pronajti ničesar, ni mogel priti do diagnoze. In kadar štabni zdravnik ne more najti na generalu drugega nego trudnost, tedaj mu ne grozi z zaporom in ne kriči nanj, tako da se luči omet od sten, pač

pa mu takoj predpiše dopust. Ko je von Lychow opoldne povedal to svojemu nečaku, je bil te vsekakor neprijetno dirnjen. Ni hotel staremu gospodu povzročati skrbi, predno odide, pač pa si je hotel zagotoviti od njega polnomoči, da sme postopati v njegovi odsotnosti proti nekaterim ljudem, ki postajajo že zoperni. Zato je takoj pritrdil mnenju zdravnika: stric pač izgleda kakor kak otročiček, ki ima grižo. Zato pa ga je treba takoj zaviti v gorko odejo in mu dati stekleničico kakava. Škoda pa je, da mora stric oditi baš sedaj, ko je postal Rusov slučaj nekoliko bolj živahen. Seveda, ako mu da stric polnomoč, bo lahko nadaljeval igro tudi sam uspešno. Lychow ni odgovoril.

(Dalje prihodnjič)

* Prof. Innitzer od dunajske univerze, je bil imenovan za nadškofa na Dunaju.

Dr. Mason Weadon je napravil srečno operacijo na psu "Timu," kateremu je odstranil slepo črevo.

"Narava v Surovosti je redkokdaj MILA"

POKOLJ PRI FORT DEARBORN

"Narava v Surovosti" — kot jo je naslikal umetnik N. C. Wyeth, navdahnjen od brezsrčnega izdajstva zlobnih Miami Indijancev, ki so poklali naseljence s nečloveškim divjaštvom . . . 15. avgusta 1812.

—in surov tobak nima mesta v cigaretah

Tega ni v Luckies
... najmilejši cigareti
kar ste jih kdaj kadili

MI kupujemo najboljši in najfinejši tobak na celem svetu — toda s tem še ni povedano, zakaj ljudje vsepovsod smatrajo Lucky Strike za najmilejšo cigareto. Dejstvo je, da nikdar ne pregledamo resnice, da je "Narava v Surovosti

Redkokdaj Mila" — zato je temu finemu tabaku po primernem staranju in miljenju dana dobrota onega Lucky Strike čistilnega procesa, ki je opisan z besedami—"It's toasted." Zato pravijo ljudje v vsakem mestu, trgu in vasi, da so Luckies tako mile cigarete.

"It's toasted"
Ta zavojček milih Luckies

"Ako mož napiše boljše knjigo, ako ima boljše pridigo ali če napravi boljše mušiču kakor njegov sosed, bo svet napravil izhono pot do njegovih vrat, četudi zgradi svojo hišo v gozdu."

RALPH WALDO EMERSON

Ali ne pojasni to, zakaj je širni svet sprejel in odobril Lucky Strike?